

A Délvidéki magyar közösség autonómia- elképzelése

Németh Zsolt külügyi államtitkár állásfoglalása a vajdasági magyar közösség háromszintű vajdasági autonómia-elképzelésével kapcsolatban.

A magyar kormány a délkelet-európai helyzet átfogó rendezésében érdekelt. A Szerbia-Montenegro Államközösség és a Szerb Köztársaság demokratizálásához jelentős mértékben hozzájárul az állam decentralizálása, a szövetségi jelleg erősítése, a szubszidiaritás elvének érvényesítése. A nemzeti kisebbségi kérdés rendezésének feltétele Jugoszláviában az állam demokratizálása. A kérdés rendezése az állam demokratizálási folyamatával párhuzamos folyamatként képzelhető el, a Hill-tervvel és a Rambouillet-i megállapodással összhangban. Ezen alaptételből kiindulva a vajdasági magyar kisebbségi közösség a jugoszláv állam szövetségi jellegének erősítése és Szerbia decentralizálása céljából a vajdasági szerb és crnagorai, valamint a Vajdaságban kisebbségben élő más nemzeti közösségek együttműködésére számítva kezdeményezi Vajdaság tartomány autonómiájának helyreállítását és megerősítését, perszonális és területi önkormányzat megalakítását. Ezzel a kezdeményezésével érvényt kíván szerezni az önkormányzatiság és a szubszidiaritás elvének.

A Magyar Köztársaság érdekelt egy demokratikus Szerbia-Montenegro Államközösség és Szerbia létrehozásában, és ugyanúgy hozzá kíván járulni a mintegy 350 ezer fős vajdasági magyar kisebbségi közösség helyzetének rendezéséhez. Emiatt támogatja az említett célokat szolgáló vajdasági magyar kezdeményezést.

A Magyar Köztársaság ugyanakkor a Szerbia-Montenegro Államközösség demokratikus intézményei kiépülésének és megszilárdulásának idejére szükségesnek ítéli a Vajdaság tartomány autonómiájának, valamint a magyar perszonális és területi önkormányzatnak a nemzetközi garantálását.

1. Perszonális önkormányzat

A perszonális önkormányzat célja, hogy olyan intézményi keretet teremtsen, melynek segítségével a vajdasági magyar kisebbségi közösség önállóan dönt a nemzeti identitását közvetlenül érintő kérdésekben. E kérdések: közoktatás, közművelődés, tájékoztatás, az anyanyelv hivatalos használata, műemlékvédelem, határokon átnyúló kapcsolattartás, nemzeti szimbólumok használata, a perszonális önkormányzat költségvetése, az intézmény szervezeti és működési szabályzata. Az önkormányzat nem jelenti a magyarok területi elhatárolódását Vajdaság tartományban. Az önkormányzat tagja lehet minden, magát magyarnak valló egyén, lakhelyétől függetlenül.

A demokratikus legitimációnak a perszonális önkormányzat esetében központi szerepe van. Csak demokratikus jogállami keretek között lehet elképzelni működő perszonális önkormányzatot, de ezen önkormányzat vezető testületeinek önmaguknak is demokratikusan megválasztottnak kell lenniük. Egy, a demokratikus választások, előkészítéséhez feltétlenül szükséges átmeneti időszakot követően a magyar kisebbségi közösség saját választói névjegyzék alapján általános, egyenlő, titkos és közvetlen módon választaná meg a perszonális önkormányzat vezető testületét, a Magyar Nemzeti Tanácsot, ily módon szerezve érvényt a közösségen belül a demokratikus pluralizmusnak. A Vajdaság Tartomány autonómiájának visszaállításáról szóló megállapodás (lásd alább, 3. pont) elfogadásakor

létrejövô átmeneti Magyar Nemzeti Tanács felállításának részleteit külön megállapodás tartalmazza.

2. Területi önkormányzat

A területi önkormányzat a magyarok által többségben lakott vajdasági települések szövetsége. Létrehozásának célja, hogy megfelelő feltételek jöjjenek létre ahhoz, hogy a magyarok és más, az adott területen élô kisebbségi közösségek nemzeti identitását közvetetten érintô kérdésekben a döntések az érintettek részvételével szülessenek. Az önkormányzat területén ugyanakkor biztosítani kell az ott kisebbségben élô szerb és crna-gorai nemzetiségûek jogait. Ennek megfelelôen a területi önkormányzat hatásköre kiterjed a települések tevékenységének összehangolására, a területfejlesztésre, a regionális és határokon átnyúló együttmûködésekre, a környezetvédelemre, a szociális gondoskodásra, a magyar, a szerb és a horvát nyelv hivatalos használata feltételeinek biztosítására. A területi önkormányzat egyetértési jogot gyakorol a területén mûködô községi, kerületi és gazdasági bíróságok, a községi és kerületi ügyészségek, a körzeti belügyi hatóságok és felügyelôségek, valamint az adóhatóság vezetôinek kinevezése során.

A területi önkormányzat vezetô testületeit a helyhatósági választásokkal egyidôben, közvetlenül választják meg. Végrehajtó szerveiben helyet kap minden, a területen élô nemzeti közösség képviselôje.

3. Vajdaság tartomány autonómiája

A vajdasági magyar közösség javaslata Vajdaság tartomány 1974 és 1989 között a Szerb Köztársaságon belül létezett és mûködô autonómiájának visszaállítását tartalmazza megerôsített és kibôvített jogkörökkel. A visszaállítás módja egy megállapodás megkötése a Szerbia-Montenegro Államközösség, a Szerb Köztársaság a jogi értelemben ma is létezô Vajdaság Autonóm Tartomány és a magyar kisebbségi közösség között, melyhez a megállapodást kötô felek elvárják a Vajdaságban élô többi nemzeti közösség csatlakozását is. A tartománynak külön parlamentje, kormánya és igazságszolgáltatása van, melyek mûködését külön alkotmány szabályozza.

Vajdaság minden polgárának — így a nemzeti közösségek tagjainak is — biztosítani kell a nemzeti, nyelvi, vallási és más nemzeti- közösségi sajátosságának kinyilvánítására és fejlesztésére való jogát, összhangban a nemzetközi dokumentumokkal és a nemzetközi gyakorlatot követve. Kulturális és nyelvi egyenjogúságra vonatkozó jogainak érvényesítésében a vajdasági magyar nemzeti közösség a Vajdaság Autonóm Tartomány területén az alábbi alapvetô jogokkal rendelkezik: anyanyelvének és írásmódjának közéleti és hivatalos használata; a magyar nyelven biztosított tömegtájékoztatás, ami magában foglalja a tömegtájékoztatási eszközök alapítását és igazgatását; oktatási, tudományos, kulturális és vallási egyesületek alapítása és irányítása, amelyeket az állami szervek pénzügyileg támogatnak; a zavartalan kapcsolattartás az államon kívül élô nemzeti testvérközösségekkel; nemzeti jelképek használata; anyanyelvû oktatás minden szinten; történelmi, vallási és kultúrtörténelmi mûemlékek védelme; arányos képviselô az állami szervezetekben és hivatalokban. A vajdasági magyar közösség számára szavatolni kell az oktatási-nevelési, kulturális, közszolgálati-tájékoztatási és tudományos intézményeknek a nemzeti közösséghez tartozó személyek adóhozzájárulásával arányos költségvetési finanszírozását és biztosítani kell az ilyen célra használt eszközök legalább 17 százalékát.

4. Nemzetközi garanciák

A vajdasági magyarok perszonális és területi önkormányzatának létrehozásához, valamint a Vajdaság tartomány autonómiájának visszaállításához a nemzetközi szervezetek összehangolt szerepvállalására van szükség. Ezen intézmények mûködéséhez nemzetközi garanciák szükségesek. A Vajdaság Tartomány autonómiájának biztosításáról szóló megállapodást a felek a nemzetközi közösség képviselôi (államok és szervezetek) mint tanúk elôtt írják alá. Az aláíró felek ezen kívül kézjegyükkel látnak el egy nyilatkozatot is, mely kötelezettségvállalást tartalmaz a megállapodás jóhiszemû betartására vonatkozóan, valamint tartalmazza a Szerbia-

Montenegró Államközösség csatlakozási kérelmét egyes nemzetközi szervezetekhez. A Stabilitási Konferencia megfelelő keretet biztosít a vajdasági kérdés rendezése számára. Magyarország készen áll arra, hogy a vajdasági magyarok személyes és területi önkormányzatát a Vajdaság tartomány autonómiáját a Szerbia-Montenegró Államközösséggel megkötött kétoldalú megállapodásban biztosítsa a Stabilitási Konferencia keretében.